

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl samosoudcem Mgr. Filipem Skřivanem ve věci

žalobkyně: **O. P.**
bytem X
zastoupena Mgr. Zuzanou Candigliota, advokátkou
sídlem Burešova 615/6, Brno

proti
žalovanému: **Ministerstvo zdravotnictví**
sídlem Palackého nám. 375/4, Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 1. 3. 2021, č. j. X,

takto:

- I. Rozhodnutí Ministerstva zdravotnictví ze dne 1. 3. 2021, č. j. X, se ruší a věc se vrací žalovanému k dalšímu řízení.
- II. Žalovaný je povinen uhradit žalobkyni na náhradě nákladů řízení 16 600 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám její zástupkyně, advokátky Mgr. Zuzany Candigliota.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

1. Krajská hygienická stanice Jihomoravského kraje se sídlem v Brně (dále jen „krajská hygienická stanice“) rozhodnutím ze dne 14. 1. 2020, č. j. X, uznala žalobkyni vinnou ze

spáchání přestupku dle podle § 92k odst. 6 písm. b) zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů (dále jen „zákon o ochraně veřejného zdraví“). Přestupku se žalobkyně dopustila porušením § 46 odst. 1 a 4 zákona o ochraně veřejného zdraví ve spojení s § 4 odst. 1 vyhlášky č. 537/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem (dále jen „vyhláška o očkování“), neboť jako matka nezletilé dcery nezajistila, aby se nezletilá dcera podrobila stanovenému pravidelnému očkování proti záškrtu, tetanu, dávivému kašli, invazivnímu onemocnění vyvolanému původcem *Haemophilus influenzae b*, přenosné dětské obrně a virové hepatitidě B (dále jen „hexavalentní očkovací látka“), v termínech stanovených vyhláškou, kdy očkování mělo být provedeno v době od započatého devátého týdne do třináctého měsíce věku nezletilé, tj. od 26. 2. 2018 do 31. 1. 2019. Za přestupek uložila krajská hygienická stanice žalobkyni pokutu ve výši 4 500 Kč a povinnost uhradit náklady řízení ve výši 1 000 Kč. Odvolání žalobkyně proti tomuto rozhodnutí žalovaný napadeným rozhodnutím zamítl a rozhodnutí krajské hygienické stanice potvrdil.

II. Obsah žaloby

2. Proti napadenému rozhodnutí podala žalobkyně včasnou žalobu. Namítá, že správní orgány nesprávně aplikovaly judikaturu Ústavního soudu a rovněž nesprávně vyhodnotily výhradu svědomí žalobkyně, kterou projevuje své právo na svobodu svědomí garantované v čl. 15 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“). V případě okolností, které zásadním způsobem volají po zachování autonomie dané osoby a které svědčí pro výjimečné nesankcionování povinnosti podrobit se očkování, nesmí orgán veřejné moci povinnost podrobit se očkování sankcionovat či jinak vynucovat (nálezy Ústavního soudu ze dne 3. 2. 2011, sp. zn. III. ÚS 449/06, a ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 1253/14). Ústavní soud vymezil kritéria k posouzení oprávněnosti světské výhrady svědomí. Jsou jimi 1) ústavní relevance tvrzení obsažených ve výhradě svědomí, 2) naléhavost důvodů, o které žalobce opírá svou výhradu svědomí, 3) konzistentnost a přesvědčivost tvrzení a 4) společenské dopady, jež může konkrétní výhrada svědomí mít.
3. Ve vztahu k ústavní relevanci tvrzení se žalobkyně dovolává také práva pečovat o nezletilou ve smyslu článku 32 odst. 4 Listiny, práva nezletilé na ochranu zdraví ve smyslu článku 31 Listiny a nejlepšího zájmu nezletilé ve smyslu Úmluvy o právech dítěte. Žalobkyně odmítla dceru očkovat z obav, že by to mohlo mít za následek propuknutí atopického ekzému, případně další zdravotní problémy. Jedná se o osobu ohroženou atopickým ekzémem, jak vyplývá ze zdravotnické dokumentace i z fotodokumentace. Žalobkyně rovněž dokládala nálezy z hematologie, ze kterých vyplývá, že jak ona, tak i její sestra, trpí poruchou srážlivosti krve, přičemž vakcína může zvyšovat riziko vzniku této poruchy u její dcery, což doložila odbornými zdroji.
4. S tím souvisí i naléhavost důvodů, o které žalobkyně opírá svou výhradu svědomí. Žalovaný argumentaci žalobkyně vypořádal chybně, neboť v případě výhrady svědomí se nezkoumá, zda je prokázána kontraindikace k očkování, ale to, zda jsou vznesené obavy rodičů dostatečně naléhavé a přesvědčivé. Jedná se tak v souladu s judikaturou Ústavního soudu o vlastní subjektivní přesvědčení, že očkování může poškodit trvale zdraví nezletilé.
5. Žalobkyně uplatňovala ve své výhradě svědomí rovněž přesvědčení neočkovat i z toho důvodu, že je obecně známé, že očkovací látky jsou testovány na zvířatech a že při výrobě

vakcín se používají živočišné složky pocházející ze zneužívaných/usmrčených zvířat, přičemž žalobkyně je vegetariánka a takové postupy způsobující utrpení zvířatům jsou v rozporu s jejím svědomím. Rovněž tuto argumentaci žalovaný vyhodnotil nesprávně, neboť pro žalobkyni osobně vegetariánství zahrnuje nejen životní styl zahrnující stravování, ale taktéž obecně respekt ke všem žijícím bytostem. Také Nejvyšší správní soud judikoval, že veganství spadá pod svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání (rozsudek ze dne 5. 5. 2011, č. j. 2 Aps 3/2010 – 120).

6. Žalobkyně rovněž své přesvědčení neočkovat založila na náboženské víře hinduismu, přičemž jeden z jeho principů je založen na respektu ke všem živým bytostem a neublížení všem živým bytostem. Závěr žalovaného, že se nejedná o náboženskou víru, která by odmítala očkovací látky, je opět nepřipadný, jelikož správnímu orgánu nepřisluší hodnotit, co vše je součástí víry či přesvědčení člověka.
7. Hodnoty přednesené žalobkyní jsou jednoznačné a srozumitelné. Konzistentnost tvrzení žalobkyně je taktéž dána, jelikož žalobkyně těmito všemi důvody, které jsou součástí její výhrady svědomí, argumentuje od samotného počátku řízení před správními orgány. Žalovaný proto měl světskou výhradu svědomí žalobkyně posoudit ve světle shora vymezených kritérií.
8. Co se týče posledního kritéria, žalobkyně odkazy na veřejně dostupné zdroje uvádí, že nadále zůstává zohledněna žádoucí vysoká míra proočkovanosti obyvatelstva nad 90 %, přičemž výhrada svědomí žalobkyně související s odmítáním očkování tuto míru zásadním způsobem neovlivní. Jednání žalobkyně tak není společensky škodlivé, jedná se o jednání v souladu s nejlepším zájmem nezletilé.
9. Žalovaný taktéž nedostatečně posoudil nejlepší zájem nezletilé dcery žalobkyně. Pouze konstatoval, že zdravotní stav nezletilé nepředstavuje přímou kontraindikaci k očkování. Nezohlednil však již fakt, že vakcína může představovat riziko v podobě rozvinutí atopického ekzému či poruchy srážlivosti krve, kdy nezletilá představuje v tomto ohledu rizikového jedince. Žalobkyně proto navrhuje, aby krajský soud napadené rozhodnutí i rozhodnutí krajské hygienické stanice zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení.

III. Vyjádření žalovaného

10. Dle žalovaného jsou napadená rozhodnutí v souladu se zákonem a veřejným zájmem na ochraně veřejného zdraví. Díky propracovanému systému povinného očkování se na území České republiky vytváří individuální i kolektivní imunita a odolnost celé společnosti proti závažným infekčním onemocněním.
11. Co se týče zdravotního stavu dcery žalobkyně, odborní lékaři u ní neshledali žádné zdravotní důvody pro odložení očkování. Neexistují vědecké důkazy o tom, že by očkování způsobovalo nebo zhoršovalo alergická onemocnění. Ve velmi vzácných případech se mohou objevit alergické reakce (např. kopřivka nebo obtíže s dýcháním). Závažné alergické reakce (např. anafylaktický šok) se mohou objevit v méně než v jednom případě z milionu podaných dávek očkování. Vedlejší příznaky očkování ale rozhodně nejsou srovnatelné s potížemi doprovázejícími prodělání nemoci, proti které se očkuje. Ohledně dalších zdravotních námitek, které se projevily u rodinných příslušníků (poruchy snášenlivosti krve, onkologická onemocnění apod.), žalovaný konstatuje, že tyto nezakládají kontraindikaci očkování u nezletilé.

12. Námitkou světské výhrady svědomí ve světle kritérií nálezu Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 1253/14 se správní orgány zabývaly a dospěly k závěru, že v případě žalobkyně nejsou tyto podmínky naplněny. Žalovaný též odkazuje na rozsudek Velkého senátu Evropského soudu pro lidská (dále jen „ESLP“) ze dne 8. 4. 2021 ve věci *V. a ostatní proti České republice* (stížnost č. 47621/13). Velký senát označil nastavení systému povinného očkování v České republice za právně komfortní se základními právy člověka, přičemž zdůraznil, že člověk má nejenom základní práva, ale i základní povinnosti a odpovědnost vůči druhým.
13. Žalobkyně uvádí, že je zastáncem vegetariánství, ovšem tato skutečnost není relevantním důvodem pro odmítnutí očkování. Vegetariánství je založeno na způsobu stravování, které vylučuje konzumaci masa, živočišných výrobků a tuků, což je ovšem z pohledu povinného očkování zcela irrelevantní. Žalovaný proto navrhuje, aby soud žalobu zamítl.

IV. Replika žalobkyně

14. V replice žalobkyně poukazuje na rozsudek zdejšího soudu ze dne 22. 7. 2021, č. j. 32 A 19/2019 – 61, kterým bylo zrušeno rozhodnutí žalovaného, kterým byla žalobcům uložena pokuta za neočkování jejich nezletilé dcery. Soud v tomto rozsudku dospěl k závěru, že přesvědčení žalobců je natolik silné, konstantní a odůvodněné, že naplňuje podmínky oprávněnosti světské výhrady svědomí s příslušnými důsledky, naopak žalovaný svá tvrzení o klesající „proočkovatosti“, nárůstu výskytu infekčních onemocnění a větší pravděpodobnosti nežádoucích účinků vakcinace při její pozdější aplikaci nijak nedoložil.
15. Žalovaný pouze tvrdí, že neexistují vědecké důkazy o tom, že by očkování způsobovalo nebo zhoršovalo alergická onemocnění, nicméně neuvádí, na základě jakých podkladů k uvedeným závěrům dochází. Nadto ani není podstatné, zda byla v případě dítěte oficiálně potvrzena zdravotní kontraindikace, nýbrž to, zda tvrzené zdravotní problémy a obavy zákonného zástupce naplňují kritéria pro uznání výhrady svědomí. Žalovaný nerozebírá podrobně jednotlivé body kritérií světské výhrady svědomí a nepodrobuje je podrobnému rozboru (jako tak učinil Krajský soud v Brně ve výše uvedeném případě), aby bylo patrné, jak k uvedeným závěrům dochází.
16. Také z judikatury Nejvyššího správního soudu (rozsudek ze dne 2. 12. 2020, č. j. 9 As 62/2020 – 33) vyplývá, že správní orgány se musí zabývat výhradou svědomí a poměřovat na jedné straně kvalitu a přesvědčivost tvrzení žadatele uplatňujícího výhradu svědomí, na druhé straně pak zájem společnosti na ochraně veřejného zdraví. Pod výhradu svědomí dle citované judikatury spadá i morální princip Ahimsa, buddhistická víra a jako ucelené přesvědčení i veganství a vegetariánství. Hodnocení, co je součástí přesvědčení žalobkyně a co ne, již dle žalobkyně žalovanému nepřísluší.

V. Posouzení věci krajským soudem

17. Žaloba byla podána včas (§ 72 odst. 1 s. ř. s.), osobou k tomu oprávněnou (§ 65 odst. 1 s. ř. s.). Žaloba je přípustná (zejména § 65, § 68 a § 70 s. ř. s.).
18. Žaloba je důvodná.
19. Podle § 92k odst. 6 písm. b) zákona o ochraně veřejného zdraví se fyzická osoba dopustí přestupku tím, že *jako zákonný zástupce nezletilé fyzické osoby, nebo fyzická osoba, které byla nezletilá fyzická osoba svěřena rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu do pěstounské péče nebo*

do výchovy, nezajistí, aby se tato nezletilá fyzická osoba podrobila stanovenému pravidelnému očkování, nejde-li o fyzickou osobu, u níž byla zjištěna imunita vůči infekci nebo zdravotní stav, který brání podání očkovací látky (kontraindikace). Za tento přestupek lze uložit pokutu do výše 10 000 Kč.

20. Podle § 46 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví se vyjmenované osoby jsou povinny podrobit se, v prováděcím právním předpisu upravených případech a termínech, stanovenému druhu pravidelného očkování. Podle odst. 4 tohoto ustanovení za splnění dané povinnosti u osoby mladší 15 let odpovídá její zákonný zástupce.
21. Podle § 4 odst. 1 vyhlášky o očkování se základní očkování provede v době od započatého devátého týdne po narození dítěte dvěma dávkami hexavalentní očkovací látky v průběhu prvního roku života dítěte, podanými v intervalu dvou měsíců mezi dávkami, a třetí dávkou podanou mezi jedenáctým a třináctým měsícem věku dítěte.
22. Po skutkové stránce není sporu o tom, že žalobkyně nezajistila, aby se její nezletilá dcera očkování hexavalentní očkovací látkou v termínech stanovených vyhláškou podrobila.
23. Před vlastním posouzením krajský považuje za vhodné poznamenat, že nerozhoduje v podmínkách judikatorního vakua. Problematikou povinného očkování hexavalentní očkovací látkou se v nedávné době zabýval nejen zdejší soud a Nejvyšší správní soud, ale také Ústavní soud a Evropský soud pro lidská práva (dále též „ESLP“). Jejich rozhodovací činnost je proto pro krajský soud východiskem, od něhož by se odchýlil jen v případě existence vážných a přesvědčivých důvodů.
24. ESLP se otázkou povinného očkování zabýval v rozsudku Velkého senátu ze dne 8. 4. 2021 ve věci *Vavříčka a ostatní proti České republice* (stížnost č. 47621/13). Při posuzování možného zásahu do práva dle čl. 8 Úmluvy provedl ESLP test proporcionality a zabýval se otázkami, zda došlo k zásahu do tohoto práva, zda byl tento zásah v souladu se zákonem za legitimním cílem a zda byl nutný v demokratické společnosti. Dle ESLP sleduje povinné očkování legitimní cíl odpovídající naléhavé společenské potřebě. Tímto cílem je „ochrana proti nemocem, které mohou znamenat riziko závažné újmy na zdraví. To se týká jak osob, které příslušné očkování podstoupí, tak těch, které očkovány být nemohou, a stávají se tak zranitelnými a musejí se v otázce ochrany proti příslušným infekčním nemocem spoléhat na vysokou proočkovanost celé společnosti. Tento účel je v souladu s cílem ochrany zdraví a ochrany práv jiných.“ (bod 272).
25. ESLP se zabýval také žalobkyní odkazovaným nejlepším zájmem dítěte. „Pokud jde o imunizaci, jejím cílem by mělo být, aby každé dítě bylo chráněno proti závažným nemocem (viz § 133 výše). Toho se v naprosté většině případů dosahuje tím, že je dítě plně naočkováno již v raném věku. Děti, u nichž tento úkon nelze provést, jsou nepřímě chráněny proti infekčním nemocem tak dlouho, dokud je ve společnosti udržována potřebná míra proočkovanosti, tj. jejich ochrana je dána kolektivní imunitou. Pokud tedy stát zastává názor, že strategie dobrovolného očkování nebude pro dosažení a udržení kolektivní imunity dostatečná, nebo kolektivní imunita není s ohledem na povahu nemoci relevantní (např. u tetanu), mohou vnitrostátní orgány pro dosažení potřebné míry ochrany proti závažným onemocněním oprávněně zavést povinnou vakcinaci.“ (bod 288).
26. Co se týče přiměřenosti předmětné povinnosti, krajský soud se obecně zcela ztotožňuje se závěry ESLP uvedenými v bodě 306 citovaného rozhodnutí: „nelze považovat za

nepřiměřené, pokud stát požaduje od osob, pro něž představuje očkování pouze vzdálené riziko poškození zdraví, aby akceptovaly toto univerzálně využívané ochranné opatření jakožto právní povinnost a ve jménu sociální solidarity ve prospěch malého počtu zranitelných dětí, které očkování využít nemohou.“

27. V nynější věci je podstatné, že „*vakcinační povinnost se týká devíti nemocí, u nichž vědecká komunita považuje očkování za účinné a bezpečné*“ (bod 291). Právní úprava zároveň připouští výjimky z povinné vakcinace. Tyto výjimky se uplatní jednak v případě dětí, u nichž je lékařem zjištěna konkrétní zdravotní kontraindikace. Jak uvádí ESLP dále, výjimka může být připuštěna rovněž na základě judikátu Ústavního soudu ve věci V. (nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 1253/14), následně rozvinutého do práva na „*sekulární výhradu svědomí*“.
28. Aby krajský soud výše uvedené shrnul, ESLP neshledal povinné očkování v ČR v rozporu s právem dle čl. 8 Úmluvy. Z vědeckého hlediska je očkování účinné a bezpečné. Chrání proti závažným nemocem nejen samotné očkované dítě (a obecně je v jeho nejlepším zájmu), nýbrž prostřednictvím kolektivní imunity také děti, u nichž očkování ze zdravotních důvodů nelze provést. U dětí, u nichž byla zjištěna imunita vůči infekci nebo zdravotní stav, který brání podání očkovací látky (kontraindikace), vnitrostátní právo připouští výjimku z obecné povinnosti. Výjimka je připuštěna i na základě doktríny tzv. sekulární výhrady svědomí.
29. Posouzení existence podmínky trvalé kontraindikace je závěrem vyžadujícím odborné znalosti, o kterém správní orgán ani soud nemůže sám bez dalšího rozhodovat. Stejně platí i pro posouzení, zda lze existenci trvalé kontraindikace dovodit z vážných komplikací spojených s očkováním u nejbližších příbuzných v rodině (a zda vůbec takové vážné komplikace v důsledku očkování v rodině jsou). Lze se nicméně obecně domnívat, že pokud by byly v rodině dítěte natolik intenzivní zdravotní problémy, které by mohly souviset s očkováním, vyšetřující lékař by k nim při hodnocení existence trvalé kontraindikace dítěte jistě přihlédl a zabýval by se jimi (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 6. 2017, č. j. 5 As 317/2016 – 36).
30. Z podkladů správního řízení nevyplývá, že by v případě nezletilé dcery žalobkyně byla dána trvalá kontraindikace. Ani žalobkyně sama nedokládá žádné odborné lékařské zprávy, které by toto prokazovaly. Lékařské zprávy uvádějí u nezletilé seboroickou dermatitidu (tj. nezávažné a u novorozenců zcela běžné onemocnění). Nebyl tedy prokázán ani atopický ekzém, což ovšem nemá pro posouzení věci zásadní význam. Podstatné je, že lékaři v kožních problémech nezletilé, ani v její rodinné anamnéze, překážky pro provedení očkování neshledali.
31. Rozhodující pozornost je proto dle krajského soudu třeba upřít k žalobkyní uplatňované výhradě svědomí. Ústavní soud v odkazovaném nálezu uvedl, že z „*(...) posouzení problematiky v ústavněprávní rovině vyplývají následující postuláty na oprávněnost světské výhrady svědomí, jež musí být naplněny kumulativně. Jsou jimi (1) ústavní relevance tvrzení obsažených ve výhradě svědomí, (2) naléhavost důvodů, jež k podpoře své výhrady nositel základní svobody uvádí, (3) konzistentnost a přesvědčivost tvrzení dané osoby a (4) společenské dopady, jež může v konkrétním případě akceptovaná sekulární výhrada svědomí mít*“ (bod 42).

32. První podmínka, tedy ústavní relevance tvrzení osoby, v jejíž prospěch je výhrada svědomí uplatněna, je dána kolizí ochrany veřejného zdraví a tvrzeným zásahem do jiného ústavně zaručeného práva; Ústavní soud zmiňuje právo na ochranu zdraví (čl. 31 Listiny), právo rodičů na rodičovskou péči (čl. 32 odst. 4 Listiny) nebo svobodu svědomí (čl. 15 odst. 1 Listiny).
33. Druhá podmínka, tedy naléhavost důvodů namítaných v rámci výhrady svědomí proti povinné vakcinaci zůstává dle Ústavního soudu beze vší pochybnosti v rovině subjektivní. Může mezi ně patřit i přesvědčení, že může dojít k nevratnému poškození zdraví. Jedná-li se o nezletilého reprezentovaného zákonným zástupcem, musí být zohledněny konkrétní aspekty jeho zájmu na neprovedení vakcinace.
34. Třetí podmínka, tj. přesvědčivost a konzistentnost tvrzení podporujících výhradu sekulárního svědomí je zapotřebí posuzovat *ad personam* a nelze je podrobit postulátu objektivní pravdivosti. Obsah těchto tvrzení nesmí postrádat hodnotový náboj a příkře protirečit společenskému prostředí. Je třeba je uplatnit co možná nejdříve a projev výhrady svědomí musí být srozumitelný.
35. Konečně za čtvrté, dopady výhrady světského svědomí nesmí extrémně vybočovat ze sféry legitimních cílů právní úpravy, musí zůstat zohledněna žádoucí míra proočkovanosti obyvatelstva proti přenosným nemocem, a výjimka se nesmí změnit v pravidlo.
36. Z uvedeného dle krajského soudu vyplývá, že judikatura Ústavního soudu vykládá přípustnost uplatněné výhrady svědomí poměrně benevolentně. Jistou brzdou zůstává, že výhrada svědomí by neměla být automaticky pravidlem a nesmí popřít legitimní cíl právní úpravy (jinými slovy, neměla by být aplikována natolik volně, že se v důsledku toho očkovací povinnost vyprázdní). Výhradou svědomí, která se poměruje s kolidujícími veřejnými zájmy, však může být jakékoliv tvrzení opírající se o ústavně právní argumentaci, které je vyjádřeno včas, srozumitelně, konzistentně, má hodnotový náboj a příkře neprotirečí společenskému prostředí. Z povahy věci vyplývá, že pravdivost nebo racionalita tvrzení nehrají při splnění uvedených podmínek významnou roli – akcentuje se jejich hodnotová povaha. Je na správních orgánech, aby v řízení nebo jiných postupech vztahujících se k problematice povinného očkování uplatněné námitky posoudily z těchto hledisek a své závěry přezkoumatelně odůvodnily.
37. Popsanou doktrínu dále rozvíjí judikatura Nejvyššího správního soudu. Jak uvádí Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 29. 6. 2017, č. j. 5 As 317/2016 – 36, „*Ústavní soud připustil, že výjimečně a s ohledem na mimořádná specifika případu není na místě vynucovat povinné očkování, neboť u proočkované populace nemusí být nutně ohrožen ústavně chráněný zájem na veřejném zdraví.*“ Za splnění podmínek popsanych Ústavním soudem proto nelze vyloučit oprávněnost tzv. sekulární výhrady svědomí, která může odůvodnit nesankcionování osoby za to, že se dítě v její péči nepodrobilo očkovací povinnosti. „*V rámci tzv. materiálního znaku přestupku a individualizace odpovědnosti lze zohlednit motivy rodiče pro neočkování dítěte, kterými může být také předchozí negativní zkušenost s očkováním v rodině.*“ Pro úplnost lze doplnit, že Nejvyšší správní soud posuzoval v dané věci situaci, v níž neočkované dítě nebylo přijato k předškolnímu vzdělávání. Dodal, že společenské dopady, jež může v takovém případě akceptovaná sekulární či náboženská výhrada svědomí mít, jsou kvalitativně zcela zjevně odlišné než v případě správního trestání. Při hodnocení

výhrady svědomí je totiž nutné vážit také právo na ochranu zdraví a práva ostatních dětí zúčastňujících se tohoto vzdělávání.

38. Přímo ke správnímu trestání se Nejvyšší správní soud vyjádřil v rozsudku ze dne 25. 10. 2016, č. j. 4 As 114/2016 – 43, který přímo navazoval na judikaturu Ústavního soudu. V tomto rozhodnutí se vyslovil ke všem kritériím testu tzv. světské výhrady svědomí, jak je Ústavní soud formuloval.
39. Ohledně splnění druhé podmínky, tedy naléhavosti důvodů namítaných v rámci výhrady svědomí, dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že tato naléhavost může spočívat též v obavě, že v důsledku aplikace hexavalentní očkovací látky dítěti může být vážným způsobem a trvale poškozeno jeho zdraví. Naléhavost v rovině subjektivní však dle krajského soudu může být dána i v jiných případech vycházejících z hodnotového zakotvení dotčených osob – např. též rozpor s morálním principem Ahimsa, který se vyznačuje neublížováním či nezraňováním, jež spatřují v tom, že vakcinační látky jsou testovány na zvířatech i lidech (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 12. 2020, č. j. 9 As 62/2020 – 33), případně jiného obdobného světonázoru, víra v prospěšnost vlastní imunity oproti imunitě získané očkováním atd. Jak výslovně konstatoval Ústavní soud, „*variantu obsahů námitky je zde nsnadno vymezit*“.
40. Třetí podmínka spočívá v konzistentnosti a přesvědčivosti tvrzení, přičemž dle citovaného rozsudku čtvrtého senátu se v rámci zkoumání této podmínky nehodnotí pravdivost sdělených informací ani reálná důvodnost vznesených obav. „*Za vyvrácení skutečně zakoušených obav žalobců přitom nelze považovat názor správních orgánů, že tyto obavy nemají racionální základ, resp. jsou neopodstatněné. Ústavní ochrany totiž může požívat (při splnění Ústavním soudem stanovených podmínek) i taková sekulární výhrada svědomí, která nemá oporu v aktuálně panujícím stavu vědeckého poznání.*“ Podstatné je v tomto kroku to, že argumentace je předestřena již na počátku řízení, je srozumitelná, nepostrádá hodnotový náboj a příkře neprotiřečí společenskému prostředí.
41. K poslední podmínce dopadů na legitimní cíl právní úpravy, potažmo žádoucí míru proočkovanosti obyvatelstva, čtvrtý senát konstatoval, že „*vzhledem k tomu, že se jedná o statistickou hodnotu vycházející z vysokých počtů dětí, které se očkování podrobují, má Nejvyšší správní soud za to, že pokud v individuálním případě žalobců (jejich dcery) bude od očkování upuštěno, nenaruší to podstatným způsobem tuto hodnotu podmiňující žádoucí účinek očkování. Jakkoli Nejvyšší správní soud připouští, že příklad žalobců může být inspirací a povzbuzením pro další rodiče, kteří by mohli odepřít splnění povinnosti podrobit své děti očkování, je zřejmé, že při respektování přísných podmínek stanovených Ústavním soudem by tyto případy neměly nabýt masového charakteru, resp. neměly by mít za následek snížení úrovně „proočkovanosti“ pod kritickou úroveň.*“ Ojedinelé uplatnění výhrady svědomí, tj. pokud tímto způsobem nepostupuje statisticky významná část obyvatelstva, tudíž zpravidla legitimní cíl právní úpravy neohroží.
42. Jak upozorňuje žalobkyně ve svém doplnění žaloby, obdobnou věcí se v nedávné době zabýval i zdejší soud v rozsudku ze dne 22. 7. 2021, č. j. 32 A 19/2019 – 61, v němž ze shora uvedených úvah vycházel. A ani v tomto případě není důvodu se od právních východisek (přes dílčí skutkové odlišnosti, na které upozornil žalovaný při jednání) odchýlit.

43. Ze správního spisu v nynější věci vyplývá, že správní řízení bylo s žalobkyní zahájeno dne 14. 11. 2019. Již dne 21. 11. 2019 vznesla žalobkyně výhradu svědomí, v níž mimo jiné uvedla, že je dlouhodobě ovlivněna hinduismem a jógou a stravuje se vegetariánsky. Očkování je v rozporu s jejími hodnotami, neboť při vývoji vakcín dochází k jejich testování na zvířatech, což znamená jejich utrpení a zabíjení. To je zároveň v rozporu s postojem „ahimsá“, který je jedním z deseti jogínských pravidel a znamená nenásilí. Žalobkyně rovněž vyjádřila obavy z možných negativních zdravotních dopadů (ekzém, srážlivost krve, autismus, negativní zkušenosti rodiny a přátel) a podlomenou důvěru v lékaře a léčiva obecně. Toto konzistentně tvrdila i v odvolání a nyní podané žalobě.
44. K uplatněné výhradě svědomí správní orgány sice minimálně implicitně připouštějí splnění první podmínky formulované Ústavním soudem, a sice ústavní relevance tvrzení žalobkyně (srov. např. první odstavec na str. 14 prvostupňového rozhodnutí), následně ovšem činí určitý úkrok stranou. Namísto hodnocení ostatních podmínek a vážení, zda v tomto konkrétním případě by bylo na místě s ohledem na naléhavost, přesvědčivost a konzistentnost a společenské dopady uplatněné výhrady svědomí, nepodrobit jednání žalobkyně (které splňuje formální znaky přestupku) správně právní represi, věnují správní orgány svou pozornost jiným otázkám. Nejprve věcně polemizují s pochybnostmi žalobkyně o bezpečnosti vakcín se závěrem, že neexistuje odborný medicínský důvod nezletilou dceru žalobkyně neočkovat. Následně žalobkyni vysvětlují schéma vývoje a testování jednotlivých součástí vakcíny a věnují se očkovací politice v Indii s tím, že ani hinduistické vyznání není překážkou pro dosažení vysoké míry proočkovanosti. Poté zdůrazňují mimořádnost a výjimečnost uplatněné výhrady svědomí a uzavírají, že výhrady žalobkyně neobstály již v druhém kroku testu a otázkou konzistence a přesvědčivosti tvrzení žalobkyně již není třeba se zabývat. Přesto se krajská hygienická stanice věnuje také společenským dopadům jednání žalobkyně, které pojímá jako klesající proočkovanost dětí.
45. Dle krajského soudu však s ohledem na výše uvedené toto vypořádání s výhradou svědomí žalobkyně neobstojí. Nelze tvrdit, jak činí správní orgány, že žalobkyní uplatněná výhrada svědomí neobstála již ve druhém kroku testu formulovanému Ústavním soudem, třetím krokem se vůbec nezabývat a na závěr uvést aktuální statistiky proočkovanosti obyvatelstva bez ohledu na její příčiny či spojitost s uplatňováním výhrady svědomí.
46. Důvody výhrady svědomí jsou dle krajského soudu dostatečně naléhavé ve smyslu shora odkazované judikatury. Správní orgány se proto měly řádně zabývat také konzistencí a přesvědčivostí uplatněné výhrady svědomí a dopadům jednání žalobkyně vzhledem k cíli právní úpravy. Krajský soud ve shodě se svým dřívějším rozsudkem poznamenává, že správní orgány musí v souladu s principem proporcionality poměřovat na jedné straně kvalitu a přesvědčivost tvrzení žadatele uplatňující výhradu svědomí, na druhé straně zájem společnosti na ochraně veřejného zdraví, který by byl minimálně ohrožen, pokud by klesala proočkovanost v souvislosti s uplatňováním výhrady svědomí. Z těchto důvodů ve věcech správního trestání nepostačuje, že správní orgány vyvrací uplatněnou výhradu svědomí, která nemusí mít racionální základ a nepodléhá testu pravdivosti, stavem vědeckého poznání (jakkoliv se jedná o argumenty z pohledu krajského soudu věcně přesvědčivé) a statistickou hodnotou proočkovanosti, která není ve správním spise žádným způsobem podrobněji doložena. Pokles míry proočkovanosti obyvatelstva nadto nemusí

nutně souviset se stoupajícím počtem rodičů, kterým jejich „svědomí“ nedovolí prostřednictvím očkování chránit zdraví svých dětí, potažmo zdraví dětí, jimž v očkování brání jejich zdravotní stav.

VI. Závěr a náklady řízení

47. Krajský soud z výše uvedených důvodů shledal žalobu důvodnou a napadené rozhodnutí zrušil podle § 78 odst. 1 pro nezákonnost, a věc dle § 78 odst. 4 s. ř. s. vrátil žalovanému k dalšímu řízení.
48. O nákladech řízení soud rozhodl dle § 60 odst. 1 s. ř. s., podle něhož nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. V dané věci měla plný úspěch ve věci žalobkyně, proto má právo na náhradu nákladů řízení. Ze soudního spisu vyplývá, že žalobkyni vznikly náklady řízení za zaplacený soudní poplatek ve výši 3 000 Kč a na právní zastoupení. Zástupkyně žalobkyně učinila 4 úkony právní služby (převzetí a příprava zastoupení, sepsání žaloby, sepsání repliky k vyjádření žalovaného a účast u jednání před soudem) po 3 100 Kč podle § 7, § 9 odst. 4 písm. d), a § 11 odst. 1 písm. a), d) a g) vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb (advokátní tarif), a dále má nárok na 4 režijní paušály po 300 Kč (§ 13 odst. 4 advokátního tarifu). Celkem je tedy žalovaný povinen žalobkyni na nákladech řízení nahradit částku 16 600 Kč do 30 dnů od právní moci tohoto rozsudku k rukám její zástupkyně, advokátky Mgr. Zuzany Candigliota.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává u Nejvyššího správního soudu. V řízení o ní musí stěžovatele zastupovat advokát. To neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, právnické vzdělání, které se vyžaduje pro výkon advokacie.

Brno 25. ledna 2023

Mgr. Filip Skřivan, v. r.
samosoudce